

Cuprins

Notă din partea editorului român	7
Prefață	9
Introducere	13
Capitolul 1 / Să începem cu Analiza Comportamentală Aplicată (ABA)	21
Capitolul 2 / Elementele de bază ale ABA	40
Capitolul 3 / Evaluarea copilului	70
Capitolul 4 / Elaborarea unui sistem de întăritori comportamentali	88
Capitolul 5 / Mandarea (formularea cererilor)	109
Capitolul 6 / Dezvoltarea și îmbunătățirea vorbirii la copiii cu aptitudini verbale inexistente sau minime	126
Capitolul 7 / Predarea cu prevenirea răspunsurilor greșite și folosirea procedurilor de transfer între operații	146
Capitolul 8 / Predarea aptitudinilor de limbaj receptiv și a altor operații nonverbali	163
Capitolul 9 / Predarea operațiilor verbali	184
Capitolul 10 / Coroborarea	204
Capitolul 11 / Predarea deprinderilor de mers la toaletă și a altor abilități importante de îngrijire personală independentă	224
Capitolul 12 / Gânduri de încheiere	246
Anexa 1 / Glosar de termeni/acronime	266
Anexa 2 / Formular de evaluare VB	272
Anexa 3 / Fișe de urmărire a aptitudinilor	278
Anexa 4 / Fișă de sondare săptămânală	281
Anexa 5 / Pagini web utile	283
Mulțumiri	285

Prefață

Mary Barbera a scris o carte extrem de clară și de practică, pentru părinții și specialiștii care se confruntă cu provocările zilnice ridicate de predarea limbajului în cazul copiilor cu autism sau cu alte dizabilități de dezvoltare. Cartea ei are un fundament conceptual și empiric solid, bazat pe principiile învățării și comportamentului, identificate inițial de B.F. Skinner. Aceste principii constituie nucleul strategiilor de tratament cunoscute ca Predarea prin exerciții distincte (Discrete Trial Training, DTT) și Analiza comportamentală aplicată (Applied Behaviour Analysis – ABA), promovate pentru prima oară de Ivar Lovaas. Abordările din perspectiva comportamentală au avut un succes atât de mare, încât, în 1999, șeful Serviciului de Sănătate Publică al Statelor Unite a conchis că ABA este tratamentul de predilecție pentru copiii autiști (Rosenwasser și Axelrod 2001).

Skinner a studiat pe larg tema limbajului și, în 1957, a publicat cartea *Verbal Behavior* [*Comportamentul verbal*]. El și-a exprimat de multe ori convingerea că această carte avea să se dovedească a fi cea mai importantă lucrare a sa (Skinner 1978). În *Verbal Behavior*, Skinner a furnizat o analiză comportamentală detaliată a ceea ce constituie limbajul. Cartea este foarte importantă, pentru că limbajul este

cel mai important aspect al comportamentului uman. Limbajul ne permite să comunicăm unii cu alții, să ne exprimăm sentimentele, să ne comunicăm nevoile, să socializăm, să răspundem la ceea ce spun alții și să înțelegem mai bine lumea din jurul nostru. De asemenea, limbajul constituie baza educației, a cunoașterii, a inteligenței, a gândirii și a comportamentului social.

Pe scurt, limbajul este piatra de temelie a comportamentului uman. Astfel, nu trebuie să ne surprindă că, dacă un copil nu reușește să dobândească aptitudini de limbaj într-un mod obișnuit, el se va confrunta cu grave dificultăți sociale și de dezvoltare.

Tulburările de limbaj și dobândirea întârziată a aptitudinilor de comunicare sunt o caracteristică definitorie a autismului. Aceste întârzieri și tulburări au un impact direct asupra unei serii de alte aptitudini importante, cum ar fi comportamentele intelectuale și sociale. Ca urmare, cel mai important aspect al oricărui program de intervenție pentru un copil cu autism este dezvoltarea timpurie a unor aptitudini de comunicare eficiente.

Însă, cel mai adesea, pentru părinții care au un copil diagnosticat recent gama largă de opțiuni de tratament și de opinii profesionale cu privire la intervențiile în domeniul limbajului sunt copleșitoare. Este greu pentru părinți să determine și să știe ce metodă sau ce abordare ar putea să funcționeze pentru un copil anume – și, astfel, se irosește timp prețios.

Analiza comportamentală, în general, și analiza comportamentului verbal a lui Skinner, în special, a diminuat această problemă, oferindu-le specialiștilor și părinților o metodologie consistentă de evaluare și de intervenție în domeniul limbajului, care este susținută de zeci de ani de cercetare empirică. Mary este un reprezentant al unui număr din

ce în ce mai mare de părinți și de specialiști care au descoperit valoarea și puterea analizei comportamentale și a analizei comportamentului verbal elaborată de Skinner, ca ghid în tratamentul zilnic al copiilor cu autism.

Componentele elementare ale aplicării analizei comportamentului verbal a lui Skinner sau Terapia axată pe comportamentele verbale (metoda *Verbal Behavior*, VB) au fost elaborate la Western Michigan University în anii 1970, sub îndrumarea dr. Jack Michael. Cu toate acestea, limbajul este complex, iar versiunile inițiale ale programelor de evaluare și intervenție în domeniul comportamentului verbal nu au fost proiectate pentru părinți, ci mai degrabă pentru specialiștii care au o pregătire oficială în domeniul analizei comportamentale.

În ultimii 25 de ani, am încercat să le dăm acestor materiale o formă mai prietenoasă pentru utilizator, însă, uneori acest lucru este dificil pentru aceia dintre noi care sunt foarte prinși în jargonul profesional al științelor comportamentale și care se bazează în mod extensiv pe instrumentele conceptuale ale analizei comportamentale, pentru a analiza și a discuta comportamentele umane complexe.

Deși principiile și procedurile elementare descrise în cartea lui Mary nu sunt noi, ea îi aduce cititorului explicații mai clare, exemple din viața reală și un ghid prietenos pentru utilizator, care să te îndrume prin complexitățile acestui program de intervenție în domeniul limbajului pentru copiii cu autism. Citind această carte, părinții și profesioniștii vor putea să aplice imediat metoda, cu încrederea pe care o dă sprijinul adus de domeniul solid al analizei comportamentale.

Perspectiva unică a lui Mary – aceea de părinte a unui copil autist – le oferă cititorilor un punct de vedere la prima mână asupra numeroaselor obstacole cu care se confruntă părinții care cresc un copil autist și care își caută drumul

prin labirintul „remediilor miraculoase“ și al strategiilor de intervenție. Mary este asistentă medicală calificată, iar soțul ei este medic. Inițial, ei au aflat despre analiza comportamentală căutând să-l ajute pe fiul lor, Lucas, dar după ce au descoperit că aceasta este atât de valoroasă, Mary s-a dedicat sprijinirii altor familii în învățarea acestor metode. Ea a devenit analistă comportamentală certificată (BCBA), a publicat cercetări empirice în domeniul metodei comportamentului verbal, iar acum a scris această carte, care prezintă într-o formulă clară fundamentele programului de intervenție, prin perspectiva comportamentului verbal.

Descrierile pas cu pas ale procedurilor de educare și exemplele detaliate pe care le oferă Mary vor constitui o contribuție semnificativă la materialele existente în domeniul analizei comportamentale aplicate și al tratamentului copiilor cu tulburări de limbaj și cu retard în dezvoltarea limbajului. Cartea ei este ușor de citit și prezintă un set de materiale complicate într-o formă convingătoare. Fără discuție, această carte va avea un impact considerabil asupra unui număr însemnat de copii cu autism.

Dr. Mark L. Sundberg,
Analist Comportamental Certificat (BCBA),
Sundberg and Associates, Concord, CA

Referințe:

Rosenwasser, B. și Axelrod, S. (2001), „The Contributions of Applied Behaviour Analysis to the Education of People with Autism“, *Behaviour Modification*, 25, pp. 671–677

Skinner, B.F. (1957), *Verbal Behaviour*, New York: Appleton-Century-Crofts

Skinner, B.F. (1978), *Reflections on Behaviorism and Society*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall